

marketing activity of the enterprise and maintaining efficient agro business // Financial and credit activities: problems of theory and practice, № 2(37), с. 263-270. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3825>

8. Паламарчук Д. Сучасні підходи до маркетингового аналізу діяльності підприємств // Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології: зб. матеріалів ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Вінниця, 06 жовтня 2022 р. Вінниця, 2022. Ч.І. 739 с. – С. 503.

9. Должикова І.С. Визначення маркетингової стратегії в аналізі кон'юнктури аграрного ринку // матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства. Т. 1. Тернопіль. Крок.: ВНІЕ ТНЕУ, 2018. С. 83-85.

УДК 635.15:631.5

Федосій І. О., Бобось І. М., канд. с.-г. наук, доценти
Національний університет біоресурсів та природокористування України
e-mail: ivan1982@i.ua

ВПЛИВ ТЕРМІНІВ СІВБИ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ РЕДЬКИ ЛОБА

В Україні останнім часом змінюються підходи населення до харчування, які полягають у постійному збільшенні споживання малопоширених культур. Однак за даними Держкомстату, середньостатистичний українець продовжує, як і 100 років тому назад вирощувати і вживати лише 12 основних овочевих культур. На відміну від населення країн Європи, які широко вживають поряд з традиційними овочами й інші види, багаті на біологічно активні речовини та які з успіхом можна отримати в сучасних умовах виробництва [4].

Збагачення асортименту овочевих культур в Україні – важливе питання раціонального використання рослинних ресурсів, що передбачає детальне вивчення перспективних культур для розширення овочевого різноманіття. До числа таких культур належать малопоширені види родини *Brassicaceae* роду *Raphanus* L. – редьки посівної. Різноманіття роду *Raphanus* L. дуже велике і нараховує 10 видів з 2000 сортами і гетерозисними гібридами, які вирощують у всьому світі і навіть насіння беруть в космос для отримання проростків [2, 5].

Перспективною в Україні є редька лоба (*convar. lobo* Sazon. et Stankev.), яка належить до підвиду китайського (*subsp. sinensis* Sazon. et Stankev.). В Інституті овочівництва і баштанництва НААН академіком Горовою Т.К. вже створено сорти культури [1, 2, 5]. Широке впровадження редьки лоба в овочівництво стримується відсутністю стандартизованих технологій вирощування, в т.ч. не вивчено питання щодо оптимальних строків сівби культури для отримання високої товарної урожайності коренеплодів з високими якісними і смаковими показниками. За попередніми дослідженнями високою

продуктивністю характеризувалися сорти редьки лоба за сівби у III липня. Однак тенденція спостерігалась до зростання середньої маси коренеплодів і товарної врожайності з кожним наступним терміном сівби [1]. Тому виникла потреба дослідити більш пізні строки сівби культури.

Дослідження проводили в 2022 р. на колекційній ділянці кафедри овочівництва і закритого ґрунту згідно з методикою двофакторних дослідів [3]. Випробовували сорти вітчизняної селекції – Трояндова (контроль) і Лебідка (фактор А). Вивчали наступні літні строки: II декада липня – 14.07, III декада липня – 24.07 (контроль), I декада серпня – 10.08. Технологія вирощування загальноприйнята для культури [5].

Сорти редьки лоба, які досліджували відрізнялися за господарсько-цінними показниками. За першого строку сівби (14 липня) середня маса коренеплодів сортів була меншою і становила 124-246,2 г. Причому більшою вона виявилася у коренеплодів сорту Лебідка. За більш пізніх строків сівби середня маса коренеплодів у сортів збільшувалась і більшою встановлена за сівби 10 серпня та становила 208,6-246,2 г.

Середня маса коренеплодів сортів впливала на їхню товарну врожайність. Вищу врожайність коренеплодів отримано у сортів за сівби 10 серпня, яка становила 40,2-41,0 т/га. Водночас вищу товарну врожайність коренеплодів встановлено в сорту Лебідка – 41,0 т/га. За інших строків сівби товарна урожайність коренеплодів у сортів була суттєво нижчою на 30-36%. Причому меншою ця різниця виявлена у сорту Лебідка на 30%. За останнього третього строку сівби (10 серпня) ріст рослин проходив у серпні – жовтні з довжиною світлового дня 12-13 год. Враховуючи, що редька лоба – це культура довгого світлового дня, цей строк виявився найкращим для формування коренеплодів культури.

Нижчу врожайність коренеплодів у сортів отримано за першого строку сівби (14 липня), яка становила 20,7-23,9 т/га. Причому меншою вона виявлена у сорту Трояндова, урожайність якої на 36 % була меншою порівняно з контролем. У сорту вищою встановлена товарність коренеплодів на рівні за всіх строків сівби на рівні 75-88%. Це вплинуло на товарну врожайність сорту, в якого за меншої середньої маси коренеплодів встановлена висока товарна врожайність за третього строку сівби – 10 серпня, яка становила 40,2 т, що на 23% більше контролю.

Нижча товарна врожайність коренеплодів сортів зумовлена більшим виходом нетоварної продукції за першого і другого строків сівби (14-24 липня). Особливо в цей час шкодочинними були комахи (капустяна совка, капустяна муха) на посівах редьки лоба. Крім того, високі температури повітря і ґрунту сприяли швидшому проходженню всіх фаз росту рослин, однак меншому формуванню коренеплодів у сортів культури.

Таким чином, більшу середню масу коренеплодів з високою товарністю формують сорти редьки лоба за третього літнього строку сівби (10 серпня). За цього строку сівби встановлена вища товарна врожайність коренеплодів 40,2 т/га у сорту Трояндова та 41,0 т/га – у сорту Лебідка з середньою масою коренеплодів відповідно 208,6 та 246,2 г.

Список літератури

1. Бобось І. М., Брейтер І. Вплив строків сівби на урожайність сортів редьки лоба. *Sworld. Научные труды*. Иваново: Научный мир. 2015. №2(39). Том 17. С. 42-50. <http://elibrary.ru/item.asp?id=23736486>.
2. Болотских А.С., Чжень У. Редька европейская, китайская и японская. *Овочівництво і баштанництво*. 2008. Вип. 54. С. 137-146.
3. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / за ред. Г.Л. Бондаренка, К.І. Яковенка. Х.: Основа, 2001. 369 с.
4. Сыч З.Д. Новые культуры в современном овощном бизнесе. *Овощеводство*. 2013. №1. С. 54-57.
5. Сич З.Д., Бобось І.М. Овочева екзотика: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2013. 272 с.

УДК 63:54

Філон В. І., д-р с.-г. наук, професор, **Скидан М.С.**, канд. с.-г. наук, доцент
Державний біотехнологічний університет
e-mail: filonvasiv@gmail.com

РИНОК АГРОХІМІЧНИХ ПОСЛУГ, ЙОГО СТАН І ВДОСКОНАЛЕННЯ

Початком становлення Агрохімсервісу в Україні можна вважати 1964 р. За минулий час він зазнав чимало трансформаційних змін і удосконалень. Проте не всі нагальні питання обслуговування АПК можна вважати з'ясованими та вирішеними. Поштовхом для написання цього повідомлення послужила монографія Ніла Кінсі «Практична агрономія». Свою кар'єру Ніл розпочав консультантом агрохімічної лабораторії і виріс до засновника компанії Kinsey Agricultural Services. Сьогодні він отримує зразки ґрунту і рослин більш ніж з 70 країн світу. Так ось, у своїй книзі Ніл описує розмову з американським фермером, який стверджував, що коли він працював над докторською дисертацією в Каліфорнії, то отримав роботу в університеті, де виконували аналіз ґрунтів. Спочатку він старанно аналізував усі зразки і отримував усі цифри правильно. Далі переконався, що його роботу перевіряти не будуть і тому записував цифри середні по регіону. Ось вам і Америка. Така проблема нажалі існує і в Україні, особливо з проблемними зразками. Це, що стосується ґрунтових зразків.

Із зразками добрив справи складаються значно складніше. Як кажуть, сьогодні тільки лінивий не виготовляє добрива. І кожен при цьому намагається зірвати якомога більший прибуток. А тому вироблені добрива не завжди відповідають вимогам ДСТУ. Перевірити їх не так просто. По-перше, ми фактично припинили підготовку фахівців з агрохімії. По-друге, кількість лабораторій, де виконують аналіз добрив можна перерахувати на пальцях. Мені, наприклад, відомо 7 лабораторій де можна провести обмежений аналіз добрив.

Друга проблема, з якою стикаються дилери, консультанти, фахівці агрохімсервісу це стан підготовки агрономів у ВНЗ. Явно забули вислів